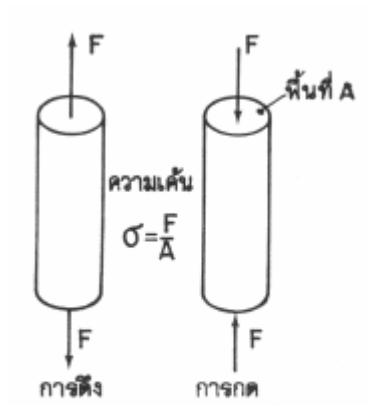

หน่วยที่ 4 วัสดุและความแข็งแรงของวัสดุ

คำนิยามพื้นฐานเกี่ยวกับสมบัติของวัสดุ

- 1. การขึ้นรูปเย็น (Cold working)** เป็นกระบวนการเปลี่ยนรูปร่างโลหะหรือขึ้นรูปโลหะที่อุณหภูมิต่ำกว่าอุณหภูมิการตกผลึกใหม่ (recrystallization temperature) อุณหภูมิที่ทำให้ผลึกเปลี่ยนโครงสร้างภายใน
  - 2. การขึ้นรูปร้อน (hot working)** เป็นกระบวนการเปลี่ยนรูปร่างของโลหะที่อุณหภูมิสูงกว่าอุณหภูมิการตกผลึกใหม่การใช้ อุณหภูมิที่สูงเพื่อลดพลังงานที่ใช้ในการเปลี่ยนรูปของโลหะ
  - 3. ความยืดหยุ่น (elasticity)** เป็นความสามารถของวัสดุเมื่อได้รับแรงกระทำจะเกิดการยืดตัวแล้วกลับคืนสู่สภาพเดิมได้เมื่อนำ แรงที่มากกระทำออก หรือสามารถเรียกได้ว่า สภาพการเปลี่ยนรูปแบบยืดหยุ่น
  - 4. ความอ่อน (malleability)** เป็นสมบัติของโลหะที่เปลี่ยนรูปได้มากขณะรีดหรือตีอัดถ้าโลหะมีความอ่อนมากจะทำให้เป็นแผ่น ได้บางมาก
  - 5. ความอ่อนเหนียว (ductility) หรือสภาพยืดดึงได้** เป็นสมบัติของโลหะเมื่อได้รับแรงกระทำจนเปลี่ยนรูปถาวรกล่าวคือ ช่วงใน การเปลี่ยนรูปร่างถาวรนั้นวัสดุสามารถยืดตัวหรือเปลี่ยนรูปได้มากน้อยระดับใดขึ้นอยู่กับความอ่อนเหนียวของวัสดุนั้นๆ ความ อ่อนเหนียวตรงกันข้ามกับความเปราะ ถ้านำวัสดุนั้นมาทดสอบการดึงขึ้นทดสอบยาว 50 mm เมื่อดึงแล้วยืดได้มากกว่า 5% จะจัด ให้เป็นวัสดุเหนียว แต่ถ้ายืดแล้วได้น้อยกว่า 5% จะเป็นวัสดุเปราะ
  - 6. สภาพตัดปาดผิวได้ (machinability)** คือระดับความสามารถของวัสดุในการถูกตัดปาดเอาผิวของวัสดุออกไปได้ด้วยคมของ เครื่องมือตัดเฉือน
  - 7. สภาพชุบแข็งได้ (hardenability)** คือระดับความสามารถที่วัสดุจะรับการชุบแข็งที่ผิวได้มากน้อยระดับใด โดยสังเกตจาก ความลึกของผิวชุบแข็งของวัสดุ ปกติการแข็งที่ผิวจะสูงกว่าเนื้อใน เนื่องจากอัตราเย็นตัวที่ผิวจะสูงกว่าเนื้อใน
  - 8. การชุบผิวแข็ง (surface hardening)** เป็นกรรมวิธีที่ทำให้ผิววัสดุมีความแข็งมากขึ้น โดยที่เนื้อในยังคงอ่อนเหมือนเดิม
  - 9. การชุบ (quenching)** เป็นการลดอุณหภูมิของโลหะที่มีอุณหภูมิสูงอย่างรวดเร็ว โดยนำโลหะนั้นใส่ลงในตัวกลางที่ใช้ชุบ เช่น น้ำ น้ำมัน หรือ อากาศ เพื่อเพิ่มความแข็งแรงของโลหะ
  - 10. การบ่มหรือการบ่มแข็ง (aging หรือ age hardening)** เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างของโลหะจากสถานะที่ไม่เสถียร (unstable) อันเนื่องมาจากการชุบหรือการขึ้นรูปเย็นให้เป็นโครงสร้างที่เสถียรการเปลี่ยนโครงสร้างเกิดขึ้นเนื่องจากการแตกตัวของ สารละลายของแข็งอิ่มตัว ทำให้โลหะแข็งขึ้น แข็งแรงขึ้น แต่ความเหนียวลดลง การบ่มจะเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ที่อุณหภูมิปกติ ซึ่ง อาจจะเร่งให้เกิดเร็วขึ้นได้ถ้าเพิ่มอุณหภูมิให้สูงขึ้นกว่าอุณหภูมิของห้องเล็กน้อย
  - 11. การสูญเสียคาร์บอน (decarbonization)** เป็นการที่เหล็กกล้าสูญเสียคาร์บอนที่ผิวไปในระหว่างการรีดร้อน (hot rolled) การ ตีอัด (forging) และกรรมวิธีทางความร้อน (heat treatment) เนื่องจากสารที่อยู่รอบๆ ทำปฏิกิริยากับคาร์บอน
- แรงกระทำทางกลที่มีผลต่อสมบัติของวัสดุ** เมื่อมีแรงมากกระทำกับวัสดุ เนื้อวัสดุจะออกแรงต้านเพื่อรองรับแรงที่มากกระทำ หาก แรงที่มากกระทำมากกว่าวัสดุจะเสียรูปทรงหรือเปลี่ยนรูปถาวร(plastic deformation) แตกร้าวและเสียหาย (crack) ได้ แรงทางกล ที่มากกระทำได้แก่ แรงดึง แรงกด แรงเฉือน แรงกระแทก แรงกระทำซ้ำๆกัน หรือกระทำเป็นคาบเวลา

1. แรงดึงและแรงกด ที่กระทำกับวัสดุ จะเกิด

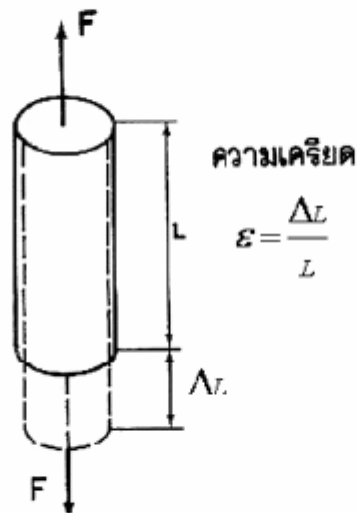
ภาพที่ 4.1 ชนิดของแรงตรง

$$\text{ความเค้น } (\sigma) = \frac{\text{แรงกระทำตั้งฉากกับพื้นที่หน้าตัดของวัสดุ (F)}}{\text{พื้นที่หน้าตัดของวัสดุ (A)}}$$

1.1 ความเค้น (stress) คือ แรงต้านภายในเนื้อวัสดุ ถ้ามีแรงภายนอกมากระทำ ความเค้นดึง หรือความเค้นกด ตามลักษณะของแรงภายนอกที่กระทำ หน่วยเป็นนิวตันต่อตารางเมตร

1.3 ความเครียด (strain) คือการเปลี่ยนขนาด ระยะ ของรูปทรงตามแรงภายนอกที่มากระทำ เช่นเดิมวัตถุยาว 10 มิลลิเมตร เราออกแรงดึง ยาว 12 มิลลิเมตร ส่วนที่เพิ่มขึ้น 2 มิลลิเมตร คือความเครียด

$$\text{ความเครียด } (\epsilon) = \frac{\text{ความยาวส่วนที่เปลี่ยนแปลง (ส่วนที่ยืดหรือส่วนที่หดสั้น)}}{\text{ความยาวเดิม}} = \frac{\Delta L}{L}$$

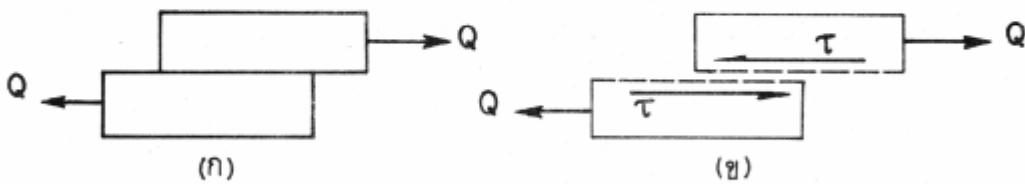

ภาพที่ 4.2 ชนิดของความเครียด

2. แรงเฉือน คือ แรงภายนอกที่กระทำกับวัสดุให้หลุดขาดออกจากกัน เช่น วัสดุ 2 ชิ้นต่อประกบด้วยกาว เราพยายามดึงออกจากกัน (คือ แรงเฉือน) กาวก็จะออกแรงต้านไม่ให้หลุด(แรงต้านเรียกว่า ความเค้นเฉือน) เพื่อรักษาภาวะสมดุล ถ้าวัสดุทนแรงดึงไม่ไหวมีการบิดงอ หรือเปลี่ยนระยะไประยะที่เพิ่มขึ้นคือ ความเครียดเฉือน

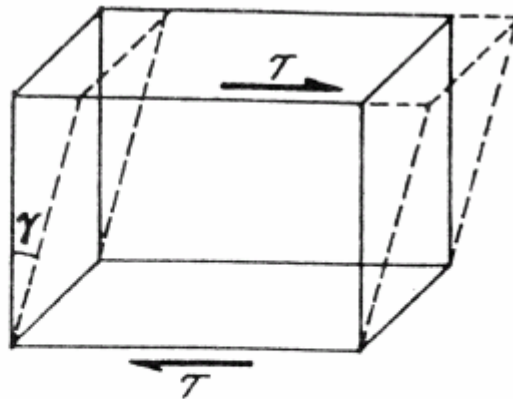
$$\text{ความเค้นเฉือน } (\tau) = \frac{\text{แรงเฉือน } (Q)}{\text{พื้นที่รับแรงเฉือน } (A_s)}$$

พื้นที่รับแรงเฉือน A_s คือพื้นที่ในส่วนที่ชิ้นส่วนทั้งสองชิ้นสัมผัสกัน
ความเค้นเฉือนมีหน่วยเป็นนิวตันต่อตารางมิลลิเมตร (N/mm^2)

ภาพที่ 4.3 (ก) แรงเฉือน (ข) ความเค้นเฉือน

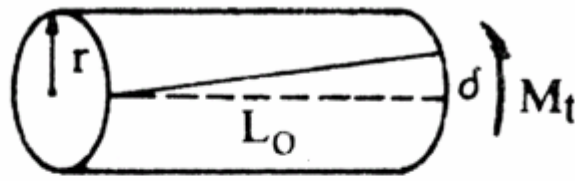
ที่มา: ชานู วัฒนางน ภาควิชาวิศวกรรมวัสดุ 2523 หน้า 11

ภาพที่ 4.4 การเปลี่ยนรูปร่าง (ความเครียดเฉือนที่เกิดจากความเค้นเฉือน)

ที่มา: ศิริวัฒน์ ไชยชนะ ภาควิชาวิศวกรรมวัสดุ 2543 หน้า 25

ความเค้นเฉือนที่เกิดจากแรงบิด เช่น เพลา เมื่อโดนบิดจะเกิดแรงต้านคือความเค้นเฉือนที่เกิดจากแรงบิด ถ้าระยะมุมหัวท้ายเปลี่ยนไปเสีรูปร่างคือ บิดเบี้ยว เรียกว่าระยะที่บิด คือความเครียดเฉือนที่เกิดจากแรงบิด หน่วยวัดตามวัสดุ นั้น

ภาพที่ 4.5 แรงเฉือนบิดที่เกิดจากแรงบิด

ที่มา: ชาญวุฒิ ดั่งจิตวิทยา วัสดุในงานวิศวกรรม 2541 หน้า 28

โดยที่ $\delta = \Delta L$ คือผลต่างของตำแหน่งที่พิจารณา และ M_t คือ โมเมนต์บิดที่กระทำกับวัสดุ

3. แรงกระแทก (impact force) คือแรงที่กระทำกับวัสดุในเวลาไม่นานแต่ส่งผลให้วัสดุได้รับความเสียหาย ความสามารถในการรับแรงกระแทกของวัสดุคือค่าความเหนียว (toughness)

4. แรงกระทำเป็นคาบเวลา คือแรงที่กระทำกับวัสดุต่อเนื่อง จะทำให้วัสดุเกิดความเค้นล้าตัว คือความแข็งแรงของวัสดุลดลง ถ้ามีแรงกระทำอย่างต่อเนื่อง นานเข้าก็อาจจะหัก ตัวอย่าง เช่น เราทำการบิดหักหลอดไปมา

- แรงดึง (tensile force) ทำให้เกิดความเค้นดึง (tensile stress) ความเครียดดึง (tensile strain)
- แรงเฉือน (shear force) ทำให้เกิดความเค้นเฉือน (shear stress) ความเครียดเฉือน (shear strain)
- แรงบิด (torsion force) ทำให้เกิดความเค้นเฉือนบิด (torsion shear stress)
- แรงกระแทก (impact force) ทำให้เกิดความเค้นกระแทก (impact stress)
- แรงกระทำเป็นคาบเวลา (fatigue force) ทำให้เกิดความเค้นล้าตัว (fatigue stress)

ดัชนีที่ใช้เป็นเครื่องชี้วัดความแข็งแรงของวัสดุ

ความหมายและที่มาของสมบัติทางกลที่ใช้เป็นเครื่องมือชี้วัดความแข็งแรงของวัสดุประเภทต่างๆ

1. โมดูลัสยืดหยุ่น (modulus of elasticity) ใช้ในการวัดความต้านทานต่อความเครียดของวัสดุในช่วงที่มีพฤติกรรมยืดหยุ่นและยังใช้ประเมินความสามารถในการกลับคืนสู่ขนาดและรูปทรงเดิมของวัสดุเมื่อนำแรงกระทำออก

2. อัตราส่วนของปัวซองต์ ใช้ในการประเมินความสามารถในการเปลี่ยนรูปได้ในแนวแกนซึ่งวัสดุอยู่ในช่วงยืดหยุ่นพลาสติก

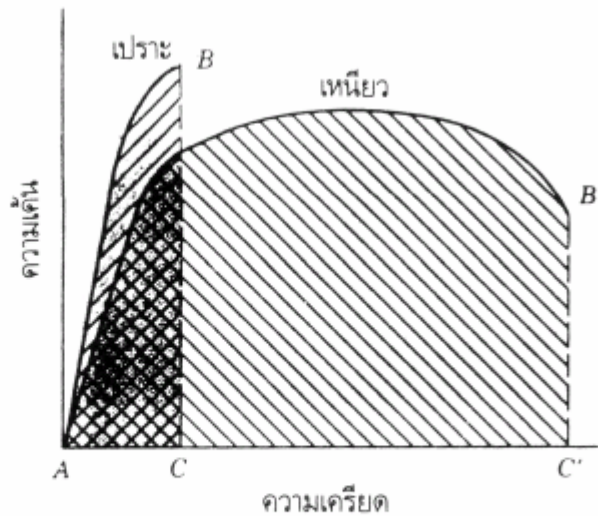
3. ความเค้นครากและความต้านแรงดึงสูงสุด

ความเค้นคราก เป็นความเค้นที่ทำให้วัสดุเกิดการเปลี่ยนรูปถาวร ใช้เป็นดัชนีชี้วัดเพื่อประเมินสภาพจุดเปลี่ยนรูปถาวรของวัสดุ

ความต้านทานแรงดึงสูงสุด ใช้เป็นเครื่องชี้วัดค่าความเค้นที่วัสดุสามารถต้านทานรับไว้ได้ ถ้าค่าความเค้นมากกว่านี้ วัสดุจะเกิดการฉีกขาดเสียหาย

4. ความอ่อนเหนียวและความเหนียวของวัสดุ

ความอ่อนเหนียว เป็นดัชนีที่ใช้ชี้วัดความสามารถในการยืดตัวได้ของวัสดุหลังจากวัสดุเปลี่ยนรูปถาวรแล้ว

ภาพที่ 4.7 กราฟของวัสดุเหนียวและเปราะบนกราฟความเค้นกับความเครียด

ที่มา: ศิริพร ดาวพิเศษ วัสดุวิศวกรรม 2544

ความเหนียวของวัสดุ เป็นเครื่องมือชี้วัดความสามารถของวัสดุที่จะต้านทานต่อแรงกระทำตั้งแต่เริ่มรับแรงจนแตกหักเสียหาย วัสดุที่มีความเหนียวมากจะรับแรงกระแทกได้ดี

5. ความแข็งของวัสดุ เป็นเครื่องมือชี้วัดความสามารถต้านทานต่อแรงกดของวัสดุ

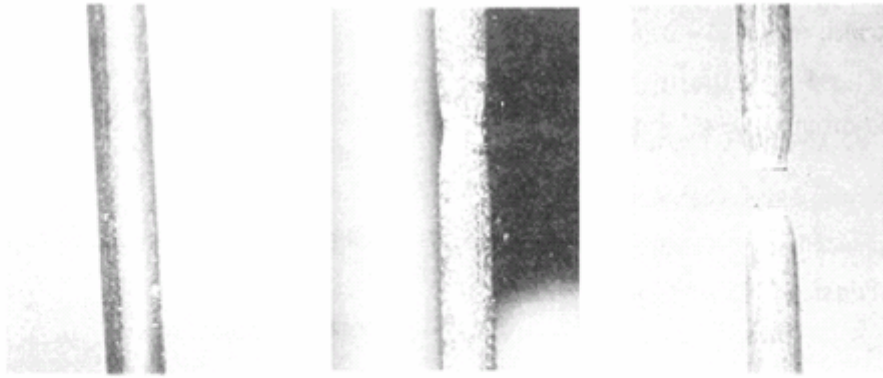
6. การคืบ เป็นดัชนีที่ใช้เป็นเครื่องมือชี้วัดความสามารถต้านทานการเปลี่ยนรูปของวัสดุเมื่อวัสดุนั้นรับความเค้นครากที่อุณหภูมิสูง

7. ความต้านแรงล้า เป็นดัชนีที่ใช้เป็นเครื่องมือชี้วัดความสามารถของวัสดุที่ต้านทานต่อแรงที่กระทำแบบกลับไปกลับมา

การแตกหักของวัสดุภายใต้แรงกระทำทางกล

1. ชิ้นงานทรงตันรับแรงดึงและแรงกด มีลักษณะความเสียหายแบ่งตามประเภทของวัสดุได้ดังนี้

- วัสดุเหนียว เมื่อรับแรงดึงและแรงกด ตามแนวแกนของวัสดุ จะขาดออกจากกันแนว 45 องศากับแนวแกน
- วัสดุเปราะ เมื่อมีแรงดึงและแรงกดกระทำ ตามแนวแกนของวัสดุ จะขาดออกจากกันแนว 90 องศากับแนวแกน

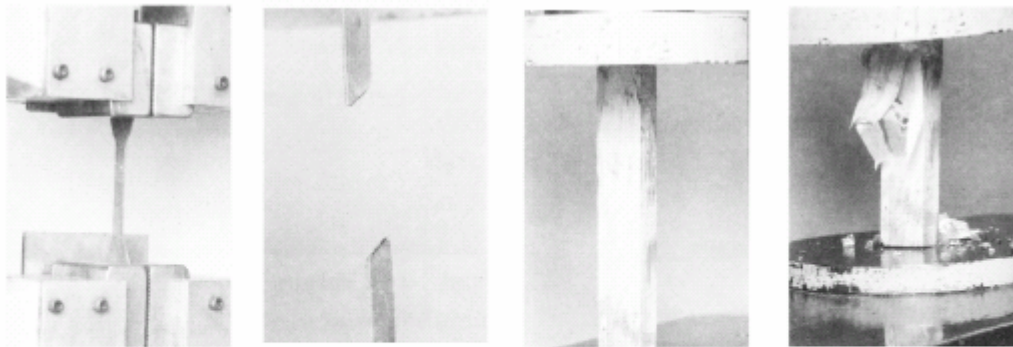
ก.

ข.

ค.

ภาพที่ 4.8 ท่อนเหล็กรับแรงดึงจนขาด

ที่มา: สิริศักดิ์ ปโยธรศิริ ภาควิชาวิศวกรรมวัสดุ 2544 หน้า 162

ก.

ข.

ค.

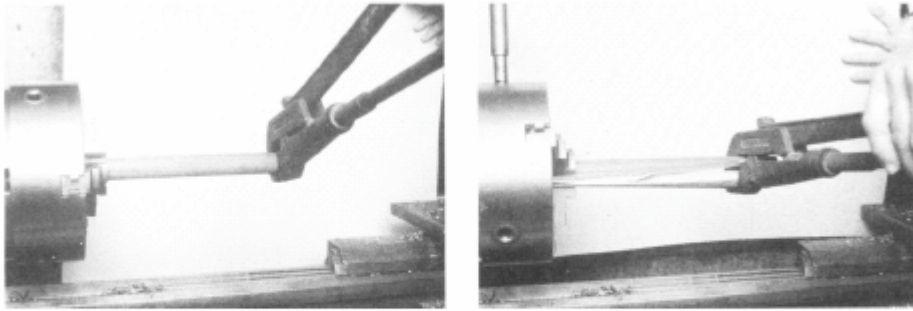
ง.

ภาพที่ 4.9 ก.- ข. แผ่นเหล็กแบน ค.- ง. ท่อนไม้รับแรงกด

ที่มา: สิริศักดิ์ ปโยธรศิริ ภาควิชาวิศวกรรมวัสดุ 2544 หน้า 163

2. ชิ้นงานทรงตันรับแรงบิด มีลักษณะความเสียหายแบ่งตามประเภทของวัสดุได้ดังนี้

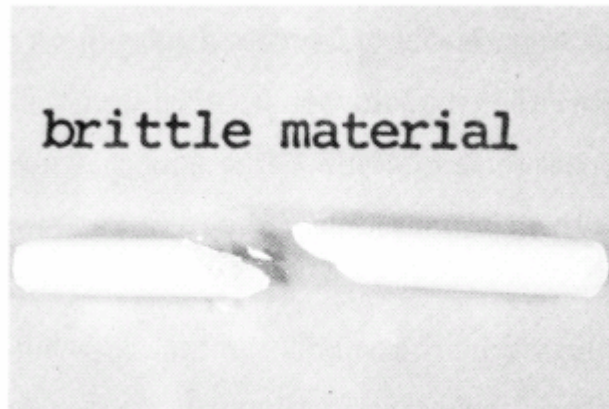
- วัสดุเหนียว เมื่อมีแรงบิดมากจะทำกับวัสดุ จะแตกหักตามแนวความเค้นเฉือนสูงสุดคือตามแนวแกนหรือแนวขวาง

ภาพที่ 4.10 ท่อนไม้รูปทรงกระบอกเมื่อรับแรงบิด

ที่มา: สิริศักดิ์ ปโยธรศิริ ภาควิชาวิศวกรรมวัสดุ 2544 หน้า 185

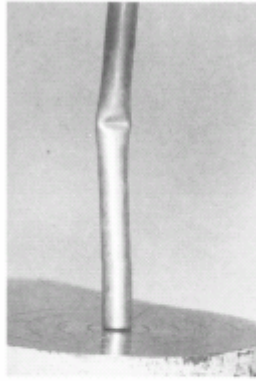
- วัสดุเปราะ จะขาดตามแนวทแยงมุม 45 องศา กับแนวแกนเป็นเกลียว

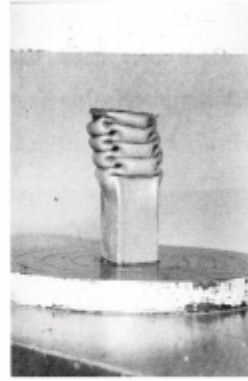
ภาพที่ 4.11 ขอลดคมเมื่อรับแรงบิด

3. ชิ้นงานทรงกระบอกกลวงเมื่อรับแรงบิดจะเกิดการข่นเข้าหากันเนื่องจากแรงกดตามแนว 45 องศา กับแนวแกน

4. ชิ้นงานทรงกระบอกกลวงภายใต้การรับแรงกด เมื่อรับแรงกดจะเกิดการโก่งงอที่ผนังโคนท่อซึ่งไม่ขาด ถ้ากดอัดแรงต่อไปอีกผนังของท่อจะข่นมากขึ้นไปตามลำดับ

ก.

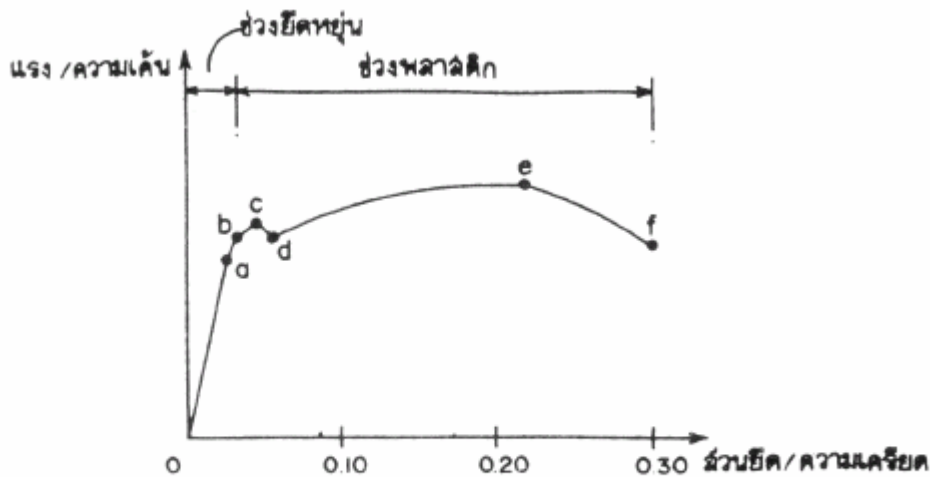
ข.

ภาพที่ 4.12 ก. ท่อเหล็กกลมผนังบางรับแรงกดอัด
ข. ท่อเหล็กสี่เหลี่ยมรับแรงกดอัด

พฤติกรรมของวัสดุภายใต้แรงทางกล แรงภายนอกที่มากจะทำให้วัสดุมีพฤติกรรม 2 รูปแบบคือ

1. **พฤติกรรมสภาพยืดหยุ่น** เมื่อวัสดุได้รับแรงกระทำทำให้เกิดความเค้นกระทำกับวัสดุ โดยที่ค่าความเค้นนี้ไม่เกินค่าความเค้นจุดครากตัวของวัสดุ วัสดุจะเกิดการเปลี่ยนรูปร่าง แต่เมื่อนำแรงกระทำออกจะทำให้วัสดุยืดตัวหดกลับมาอยู่ในสภาพรูปร่างเดิมก่อนที่จะมีแรงมากกระทำ

2. **พฤติกรรมสภาพพลาสติก** เมื่อวัสดุได้รับแรงกระทำ ทำให้เกิดความเค้นกระทำกับวัสดุ เมื่อให้แรงต่อไปจนค่าความเค้นเกินค่าความเค้นครากตัวของวัสดุ วัสดุจะเปลี่ยนรูปร่างอย่างถาวร โดยเมื่อปล่อยแรงออกจะทำให้วัสดุไม่กลับมาเป็นรูปร่างเหมือนเดิม

ภาพที่ 4.13 กราฟการทดสอบการดึง

ที่มา: ศิริวัฒน์ ไชยชนะ กลศาสตร์ของวัสดุ 2543 หน้า 9

กฎของฮุก (Hook's law) กล่าวคือ ความเค้นจะเป็นสัดส่วนโดยตรงกับความเครียด โดยที่ไม่ขึ้นอยู่กับเวลา

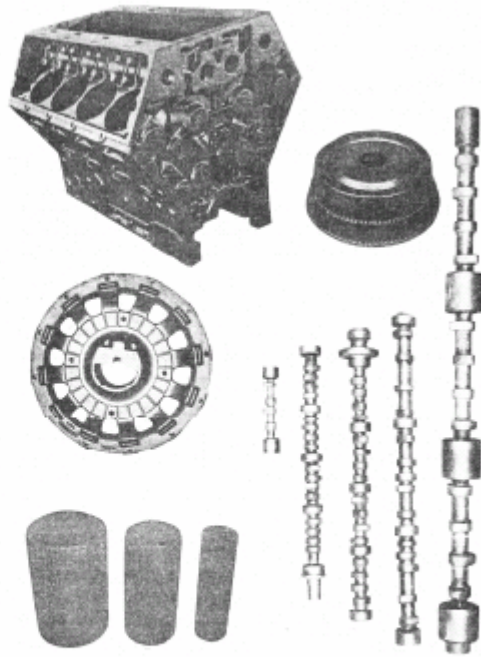
โลหะในกลุ่มเหล็กในงานอุตสาหกรรม

โลหะในกลุ่มเหล็กจะถูกนำมาใช้มากที่สุดประมาณถึงร้อยละ 94 ของกลุ่มโลหะทั้งหมด ราคาค่อนข้างถูกถ้าเทียบกับโลหะอื่น เหล็กหล่อ เหล็กกล้า เหล็กกล้าไร้สนิม เหล็กเครื่องมือ

เหล็กหล่อ (cast iron) เป็นเหล็กที่นิยมใช้มากที่สุด ราคาถูก ออกแบบซับซ้อนได้ ตามแม่พิมพ์ แบ่งเป็น 4 ชนิดคือ

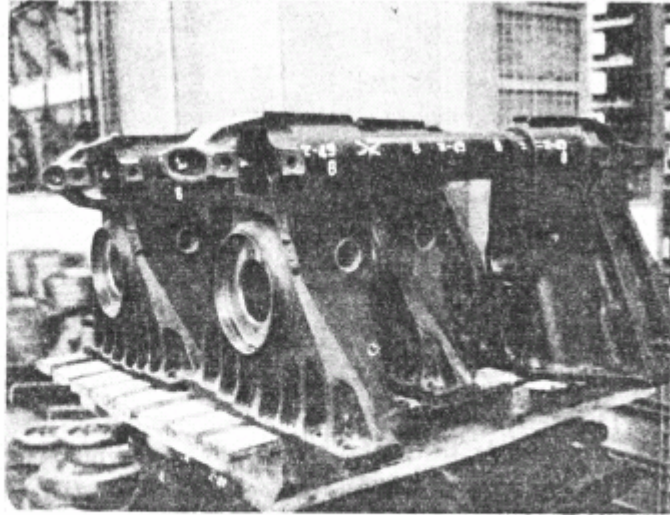
1. เหล็กหล่อเทา (gray cast iron) ใช้มากที่สุดในเหล็กหล่อทั้งหมด มีคาร์บอนผสม 2-4% จะรวมตัวเป็นสารประกอบเรียกว่า ซีเมนไตต์ ส่วนที่เหลือจะอยู่ในรูปคาร์บอนบริสุทธิ์เรียกแกรไฟต์ (graphite) เป็นแฉวยาวๆ แทรกในเนื้อเหล็กสีเทา ทำให้สภาพการตัดปาดผิวดีแม้บางครั้ง เหล็กจะมีความแข็งสูง ทนแรงดึงได้สูง ทนการสึกหรอได้ดี หน่วงการสั่นสะเทือนได้ดี ไม่มีการยืดหดตัวหรือเปลี่ยนรูป จะแตกหักก่อน มักนำไปทำฐานของเครื่องจักร โครงสร้างที่ต้องการความต้านแรงกดสูง หรือสั่นสะเทือนมาก เช่นเพลาคือเหวี่ยงของเครื่องยนต์ เพราะเหล็กหล่อเทาด้านทานการล้าได้ดี เลื่อยสูบ ระบายสูบ เพลาลูกเบี้ยว จานเบรก รางแทนไส เฟือง ห้องเฟือง เป็นต้น

ภาพที่ 4.16 ชิ้นส่วนต่างๆ ที่ทำด้วยเหล็กหล่อเทา

ที่มา: ชาญ วุฒิตั้งจิตวิทยา วัสดุในงานวิศวกรรม 2541 หน้า 106

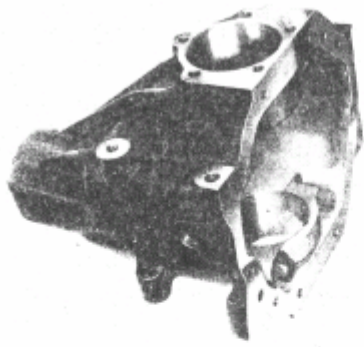
2. เหล็กหล่อเหนียว เป็นเหล็กหล่อเทาที่ผสมแมกนีเซียมลงไปในตัวเหล็กหล่อ ทำให้แกรไฟต์แตกผลึกเป็นเม็ดกลมเล็กๆ กระจายทั่วไปในเนื้อเหล็ก แทนที่จะเป็นแบบเกล็ดเหมือนในเหล็กหล่อเทา ลักษณะโครงสร้างที่มีเม็ดแกรไฟต์กลมนี้จะทำให้ความเหนียว ความต้านแรง กะทันหันดีกว่า เหล็กหล่อเทาแต่ ทนการสึกหรอ และนำความร้อนน้อยกว่า เหล็กหล่อเหนียวมีจุดครากเหมือนกับเหล็กกล้า คือสามารถยืดตัวหรือเปลี่ยนรูปได้ก่อนที่จะเกิดการเสียหายพังทลายของวัสดุ นำไปใช้กับชิ้นส่วนที่ได้รับแรงกระแทกและอุณหภูมิสูงกะทันหัน และในงานที่ได้รับแรงดัน เช่น ระบายควาล์ว ชิ้นส่วนของเครื่องยนต์ เครื่องมือกล อุปกรณ์ของเรือ ห้องเฟือง เพลาคือเหวี่ยง เฟืองบานพับประตูลอยน้ำ ตุ๊กตาเพลาท้ายรถบรรทุก

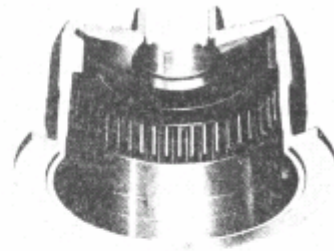
ภาพที่ 4.17 ตุ๊กตาเหล็กทำयरอบรรทุกที่หล่อด้วยเหล็กหล่อเหนียว

ที่มา: ชาญ วุฒิจิตตวิทยา วัสดุในทางวิศวกรรม 2541 หน้า 111

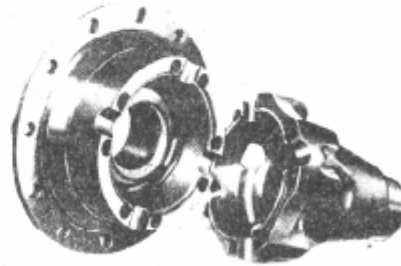
4. เหล็กหล่อเหนียว คือเหล็กหล่อขาวที่แข็งเปราะซึ่งถูกเปลี่ยน โครงสร้างให้เป็นเหล็กหล่อที่อ่อนและเหนียว โดยกรรมวิธีการอบในบรรยากาศพิเศษทำให้คาร์ไบด์ที่แข็งแต่เปราะสลายตัวเป็นผลึกคาร์บอนเม็ดกลมกับเฟอร์ไรต์หรือเพอไลต์ ทำให้เหล็กหล่อชนิดนี้มีสมบัติเหมือนเหล็กกล้าตรงที่มีความเหนียวดี คือแสดงจุดคราก เมื่อทำการทดสอบการดึง เหล็กหล่อเหนียว มักจะถูกนำไปใช้มากกว่าเหล็กหล่อคาร์บอนธรรมดา เพราะนอกจากความเหนียวที่เหมือนกันแล้วยังมีสมบัติที่เหนือกว่า ด้านแรงกระแทก การต้านความล้า ด้านการสึกหรอ ความสามารถรับการตัดปาดผิวได้ดี มอดูลัสยืดหยุ่นสูง รวมไปถึงด้วยกัน ราคาต่ำกว่าเหล็กหล่อเหนียวเล็กน้อย ถูกนำไปใช้ในงานหนัก เช่น ชิ้นส่วนของรถยนต์ รถไฟ และรถแทรกเตอร์ เป็นต้น

ก. กระปุกเกียร์แบบไฮปอยต์ทำจากเหล็กหล่อ
อบเหนียวชนิดแมสซิฟคาร์ท

ข. เกียร์ภายในทำจากเหล็กหล่ออบเหนียว
ชนิดเพอร์ลิติกที่อบชุบแข็งเฉพาะผิว

ค. กระปุกเฟืองท้ายของรถแทรกเตอร์
ทำจากเหล็กหล่ออบเหนียวชนิดเพอร์ลิติก

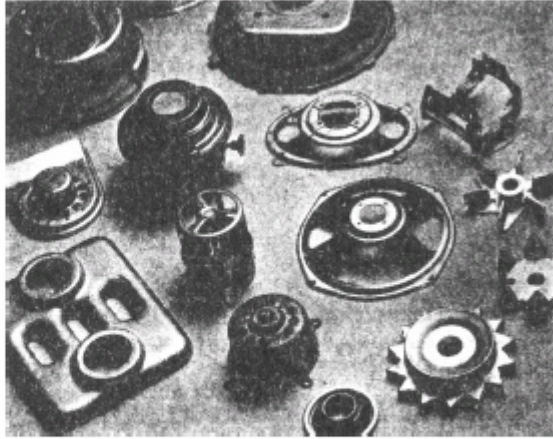
ภาพที่ 4.18 ชิ้นงานที่หล่อจากเหล็กหล่ออบเหนียว

ที่มา: ชาญ วุฒิตั้งจิตวิทยา วัสดุในงานวิศวกรรม 2541 หน้า 116

เหล็กกล้า เป็นวัสดุที่ใช้กันมากที่สุดสำหรับทำชิ้นส่วนเครื่องกล เนื่องจากมีสมบัติที่ดี ความต้านทานสูง ความแข็งดึงสูง ทนทาน และแปรรูปค่อนข้างง่าย เหล็กกล้าเกิดจากการผสมกันของเหล็กกับคาร์บอนและธาตุอื่นๆ แบ่งเป็น 6 ชนิดคือ

1. เหล็กกล้าคาร์บอนธรรมดา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

1.1 เหล็กกล้าคาร์บอนต่ำ (low carbon steel) มีคาร์บอนผสมอยู่ระหว่าง 0.05-0.30% นำไปอัดขึ้นรูปชิ้นส่วนต่างๆ ได้ง่ายใช้งานทางด้านผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและงานโครงสร้าง เช่น ทำท่อโครงสร้าง ถัง รถไฟ ตัวถังรถยนต์ สลักเกลียว แป้นเกลียว แผ่นเหล็กชุบสังกะสี ถ้ามีกำมะถันผสมอยู่มากเรียกเหล็กกล้าสูงเสรี นิยมใช้ในเครื่องทำเกลียวอัตโนมัติ ในอุตสาหกรรมส่วนมากใช้เหล็กกล้าชนิดนี้ทั้งแบบรีดร้อน และรีดเย็น เหล็กกล้าที่ผ่านการรีดเย็นจะมีความต้านทานแรงดี ตัดปาดผิวได้ดี และมีขนาดแน่นอน

ภาพที่ 4.19 เหล็กกล้าคาร์บอนต่ำ

ที่มา: ชาญ วุฒิตั้งจิตวิทยา วัสดุในงานวิศวกรรม 2541 หน้า 120

1.2 เหล็กกล้าคาร์บอนปานกลาง (medium carbon steel) มีคาร์บอนผสมอยู่ 0.30 ถึง 0.50% สามารถนำมาชุบหรือเทมเปอร์ได้ โดยกรรมวิธีทางความร้อนแบบทั่วไป ดังนั้นจึงมักใช้งานที่ต้องการความต้านแรงสูง และทนต่อการสึกหรอ ผลิตภัณฑ์จากเหล็กกล้าผสมคาร์บอนปานกลางคือ เพลา แกน เพลาข้อเหวี่ยง ก้านสูบ และชิ้นส่วนเครื่องจักรกลที่ต้องการความต้านแรงสูงกว่าเหล็กกล้าคาร์บอนต่ำ

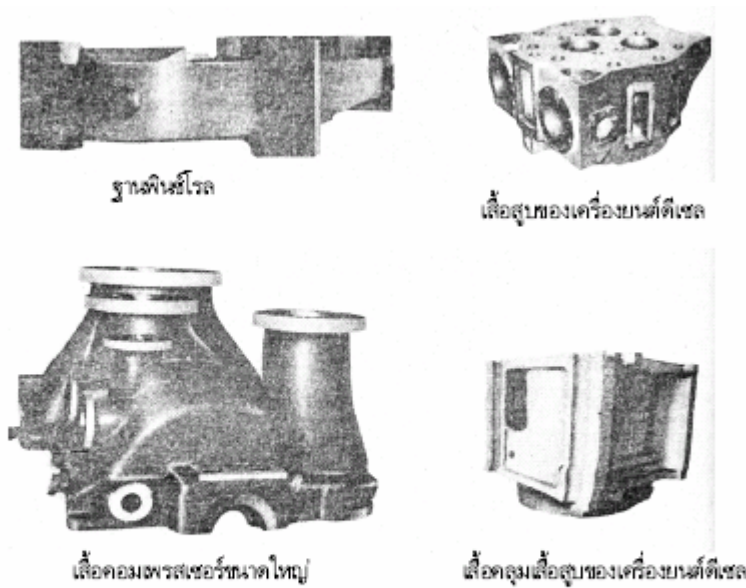
1.3 เหล็กกล้าคาร์บอนสูง (high carbon steel) มีคาร์บอนผสมอยู่ระหว่าง 0.50% ขึ้นไป มีความแข็งและความต้านแรงสูงทนต่อการสึกหรอได้ดี ขึ้นรูปเรียบร้อยแล้วต้องผ่านกรรมวิธีทางความร้อน (แอนนีน) เพื่อให้แข็งตามต้องการ ทำเครื่องมือชนิดต่างๆ เช่น ดอกสว่าน อุปกรณ์ตัดเกลียวใน ดอกคว้านรู แบบพิมพ์ และมักทำอุปกรณ์ที่ต้องการความคม เช่น มีด สกัด กรรไกร ลวดสปริง ลวดสลิง แต่ความแข็งและความต้านแรงจะลดลงเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น นำไปชุบอาจจะบิดเบี้ยวหรือแตกร้าวได้

2. เหล็กกล้าผสมต่ำ ความต้านแรงสูง มีคุณสมบัติเพิ่มขึ้นโดยการเติมธาตุต่างๆเข้าไป ถูกนำไปใช้ในลักษณะที่ผลิตโดยตรงเป็นส่วนมาก ธาตุที่เติมลงในเหล็กกล้ามักจะเป็นโลหะเช่น โครเมียม นิกเกิล วานาเดียม โมลิบดีนัม ทังสแตน และโคบอลต์ ธาตุที่ผสมลงไปเพื่อปรับปรุงสมบัติต่างๆของเหล็กกล้า

- 1) ความแข็งแรง (strength)
- 2) ความสามารถชุบแข็ง ได้ลึก (hardenability)
- 3) ความสามารถตัดปาดผิว (machinability)
- 4) การทนการกัดกร่อน (corrosion resistance)
- 5) การทนการสึกกร่อน (wear resistance)
- 6) การเพิ่มเสถียรภาพของสมบัติต่างๆ เมื่ออุณหภูมิเปลี่ยนแปลง

3. เหล็กกล้าโครงสร้างผสมต่ำ ใช้มากในงานทางด้านการขนส่งและการก่อสร้าง เหล็กกล้าชนิดนี้ไม่ได้ผ่านกรรมวิธีทางความร้อน สมบัติต่างๆ จึงขึ้นอยู่กับ การผสมโลหะผสมลงไปอย่างเหมาะสมกับปริมาณคาร์บอนที่มีอยู่

4. เหล็กกล้าหล่อ เป็นวัสดุที่ใช้มากในอุตสาหกรรมทั่วไป โดยเฉพาะอุตสาหกรรมหนัก น้ำหนักของเหล็กกล้าหล่อให้มีรูปทรงที่ซับซ้อนได้ง่ายตามต้องการ ใช้ทำ เสื้อคอมเพรสเซอร์ขนาดใหญ่ เสื้อสูบเครื่องยนต์ดีเซล เป็นต้น

ภาพที่ 4.20 ชิ้นส่วนที่หล่อจากเหล็กกล้าหล่อ

ที่มา: ชาญ วุฒิตั้งจิตวิทยา วัสดุในงานวิศวกรรม 2541 หน้า 120

เหล็กกล้าไร้สนิม มีความคงทนต่อการตกสะเก็ด มีความต้านแรงที่อุณหภูมิสูงดี แต่มีคุณสมบัติทนต่อการกัดกร่อนต่างกัน ขึ้นอยู่กับปริมาณโครเมียมที่ผสมอยู่ โดยทั่วไปเหล็กกล้าไร้สนิมมีความต้านทานต่อการกัดกร่อนได้ดี ขึ้นรูปได้ดี มีความเหนียวที่อุณหภูมิสูงและต่ำ หาได้ง่ายราคาไม่แพง

1. เหล็กกล้าไร้สนิมที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการขึ้นรูป (wrought products) หมายถึง ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูปที่ได้จากการแปรรูปทางกล เช่น การรีด การตี การดึง ได้แก่ เหล็กแผ่น เหล็กแท่งกลม เหล็กแท่งเหลี่ยม เหล็กท่อนมีรูปทรง (shapes) ลวดเหล็ก มี 4 ชนิดคือ

1. เหล็กกล้าไร้สนิมแบบออสตินิติก มีความต้านทานต่อการกัดกร่อนดีมาก มีสภาพแข็งขึ้นหลังจากผ่านการขึ้นรูปเย็น สามารถทำการตีอัดขึ้นรูปและทำการเชื่อมได้ ทำการตัดปาดผิวได้ยาก แต่สามารถแปรรูปทางกลได้ง่าย เหล็กกล้าไร้สนิมแบบออสตินิติก นำไปใช้มากในงานอุตสาหกรรมทางด้านอาหาร อุปกรณ์ขนถ่ายวัสดุ เครื่องใช้ในครัว

2. เหล็กกล้าไร้สนิมแบบเฟอร์ริติก มีความต้านทานต่อการกัดกร่อนดีกว่าเหล็กกล้าไร้สนิม แบบ มาร์เทนซิติกแต่น้อยกว่าแบบออสตินิติก มีสภาพไม่แข็งขึ้นมากนักหลังจากผ่านการขึ้นรูปเย็น ไม่สามารถปรับปรุงด้วยกรรมวิธีทางความร้อนและทางกลได้ สมบัติทางด้านตัดปาดผิวไม่ดีนัก เหล็กเหล่านี้นำไปใช้ทำท่อ อุปกรณ์แลกเปลี่ยนความร้อนอุปกรณ์เกี่ยวกับการกลั่นน้ำมัน และอุปกรณ์เคมี

3. เหล็กกล้าไร้สนิมแบบมาร์เทนซิติก มีความสามารถรับแรงกระแทกได้ดี ทนต่อการสึกหรอได้สูงมีความต้านทานต่อการคืบและการแตกหักเสียหายที่อุณหภูมิสูง การนำไปใช้งานของเหล็กกล้ามาร์เทนซิติก คือ ใช้ทำวาล์ว มีดตัด มีดโกน ชิ้นงานที่รับความเค้นสูง ได้แก่ เพลา ชิ้นส่วนที่ทนต่อการสึกหรอ ลูกปืนในแบริ่ง บุชชิง

4. เหล็กกล้าไร้สนิมแบบพรีซิพิตชันฮาร์ดเคนนิง สามารถแปรรูปทางกลได้ดี เมื่อได้รับความร้อน มีความเหนียวสูงขึ้น หลังจากนั้นก็ทำกรรมวิธีทางความร้อน เพื่อให้เหล็กมีความแข็ง แต่มีความเหนียวดังได้กล่าวมาแล้ว นำไปใช้งานที่ต้องรับภาระตัดได้ดีทนต่อการสึกหรอ

เหล็กเครื่องมือ ผลิตจากเหล็กกล้าโลหะผสมสูง (high alloy steels) ที่สะอาดและหลอมด้วยเตาไฟฟ้าที่ควบคุมเนื้อโลหะให้มีส่วนผสมถูกต้องสม่ำเสมอ ทั่วๆกัน เพื่อให้เหล็กเครื่องมือมีสมบัติเท่ากันทุกๆส่วน โลหะที่ผสมในเหล็กเครื่องมือ ได้แก่ โมลิบดีนัม ทังสแตน โครเมียม วานาเดียม และแมงกานีส เหล็กเครื่องมือมีสมบัติเด่น ดังนี้

- มีความแข็งและความต้านแรงสูง ขณะอยู่ในสภาวะอุณหภูมิสูง
- สามารถรับแรงกระแทก และแรงกระตุกแบบกะทันหันได้เป็นอย่างดี
- ทนทานต่อการสึกหรอ การขูดขีด ได้เป็นอย่างดี ขณะใช้งานอย่างต่อเนื่องเหล็กเครื่องมือสามารถนำไปทำเป็นเครื่องมือตัดเฉือน แม่พิมพ์ขึ้นรูปโลหะ แม่พิมพ์ตัด ดอกสว่าน มีดกลึง มีดไส

ชนิดของเหล็กเครื่องมือ

1. เหล็กเครื่องมือชนิดชุบแข็งด้วยน้ำ (hardening with water tool steels) มีคาร์บอนผสมเป็นธาตุหลักทำให้แข็งกว่าเหล็กกล้าคาร์บอนธรรมดา มี 2 ชนิด ชุบแข็งที่ผิว และ ชุบแข็งได้ลึก สามารถชุบแข็งได้ต่ำ ราคาถูก กรรมวิธีการชุบแข็งไม่ยุ่งยาก เช่นทำตะไบ

2. เหล็กเครื่องมือชนิดทนแรงกระแทกกะทันหัน (shock impact resistant tool steels) เป็นเหล็กกล้าที่มีความแข็งแรงและเหนียวแต่ไม่ทนการสึกหรอเหมือนเหล็กเครื่องมืออื่นๆ เหมาะสำหรับใช้งานที่รับแรงกะทันหันหรือรับและคายแรงสลับกัน เช่น ค้อนลม(jack hammer) อุปกรณ์ลม สิว ไบมีด

3. เหล็กเครื่องมือสำหรับงานขึ้นรูปเย็น (cold work tool steels) แบ่งเป็นชนิดชุบแข็งด้วยน้ำมัน ชุบแข็งด้วยลม และชนิดงานขึ้นรูปเย็น ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการบิดงอจากการชุบแข็งด้วยน้ำความแข็งจะได้ใกล้เคียงกัน ใช้ทำ แม่พิมพ์ขึ้นรูปเหล็ก แม่พิมพ์ตัดเฉือน

4. เหล็กเครื่องมือสำหรับการขึ้นรูปร้อน (hot work tool steels) สามารถรักษาความแข็งให้คงเดิมอยู่ได้แม้จะอยู่ในที่อุณหภูมิสูง นำไปใช้ทำดีดขึ้นรูปร้อน แม่พิมพ์งานร้อน

5. เหล็กเครื่องมือความเร็วสูง (high speed tool steels) เป็นเหล็กกล้าทำอุปกรณ์การตัด ไส กลึง เจาะรู เช่น มีดไส มีดกลึง ดอกสว่าน เพราะสามารถคงความแข็งอยู่ได้แม้อุณหภูมิใช้งานจะสูงขึ้นจนร้อนแดง เรียกว่า red-hardness ทนแรงกระทำที่สูงมากแต่ทนแรงกระแทกได้ไม่ดี

โลหะนอกกลุ่มเหล็กและโลหะในงานอุตสาหกรรม

อะลูมิเนียม (aluminium) โลหะที่มีน้ำหนักเบา นำมาใช้มากเป็นที่สองรองจากเหล็ก มีคุณสมบัติที่ดี ดังนี้

1. มีความหนาแน่นน้อย น้ำหนักเบา และมีความแข็งแรงของวัสดุต่อหน่วยน้ำหนักสูง
2. มีความเหนียวมาก สามารถขึ้นรูปด้วยกรรมวิธีต่างๆ ได้ง่ายโดยไม่เสี่ยงต่อการแตกหัก
3. จุดหลอมเหลวต่ำ หล่อหลอมง่าย
4. มีความสามารถในการนำไฟฟ้าไม่สูงนัก

5. มีค่าการนำความร้อนสูง
6. ไม่เป็นพิษต่อร่างกายมนุษย์
7. ผิวหน้าอลูมิเนียมบริสุทธิ์มีดัชนีการสะท้อนกลับของแสงสูงมาก
8. ทนทานต่อการเกิดสนิมและการผุกร่อน
9. ซื้อง่ายในท้องตลาดและราคาไม่แพงนัก

แมกนีเซียม (magnesium) จัดเป็นโลหะเบาที่สุดที่ใช้ในงานวิศวกรรม (ลิเทียมเป็นโลหะที่เบาที่สุดในโลก) มีความแข็งแรงสูงมาก ตัดปาดผิวดี โลหะผสมแมกนีเซียม มี 3 ชนิดดังนี้

1. โลหะผสมระหว่างแมกนีเซียมกับแมงกานีส แมงกานีสที่ผสมลงไปแมกนีเซียม เพื่อเพิ่มคุณสมบัติด้านความทนทานต่อการผุกร่อน และความแข็งแรงของวัสดุให้มีค่าเพิ่มสูงขึ้น
2. โลหะผสมระหว่างแมกนีเซียมกับอลูมิเนียม โลหะผสมแมกนีเซียมชนิดนี้มี อลูมิเนียมเป็นธาตุผสมหลักและมีแมงกานีสและสังกะสีเป็นธาตุผสมรอง มีความแข็งแรงสูง สามารถนำไปผ่านกรรมวิธีทางความร้อนเพื่อเพิ่มสมบัติด้านต่างๆ ได้ และยังใช้งานได้ที่อุณหภูมิไม่เกิน 170 องศาเซลเซียส
3. โลหะผสมระหว่างแมกนีเซียมกับสังกะสี สังกะสีช่วยเพิ่มความแข็งแรงของโลหะแมกนีเซียมให้มีค่าสูงขึ้น พร้อมทั้งสามารถนำไปบ่มแข็งได้เพื่อเพิ่มความแข็งแรง มีความต้านทานกัดกร่อนสูงขึ้น

ทองแดง (copper) มนุษย์รู้จักใช้ประโยชน์ของทองแดง ทำเครื่องมือใช้สอยและอาวุธต่างๆ ตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ ที่เรียกว่ายุคสำริด (bronze age) มีสมบัติเด่นในด้าน

1. มีความแข็งแรงในช่วงที่พอใช้งานได้ ทั้งยังสามารถปรับปรุงสมบัติทางกลได้
2. ความเหนียวของทองแดงสูงมาก สามารถขึ้นรูปโดยไม่เสี่ยงต่อการแตกหัก
3. เป็นตัวนำไฟฟ้าที่ดีมาก และเป็นตัวนำความร้อนที่ดีมาก
4. ตัดปาดผิวได้ง่าย เมื่อผสมธาตุบางตัวเข้าไป
5. ต้านทานความล้าได้ดีพอควร
6. ไม่เป็นสารแม่เหล็ก
7. ทนทานต่อการกัดกร่อน โดยเฉพาะเมื่อใช้กับกรดและน้ำทะเล
8. ทนทานต่อการกัดกร่อนได้ดีพอควร

ทองแดงผสม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆคือ ทองเหลือง และบรอนซ์

ทองเหลือง เป็นโลหะผสมระหว่างทองแดงกับสังกะสี สังกะสีในทองเหลืองมีสมบัติการต้านทานแรงดึงและความเหนียวสูงขึ้น ความแข็งแรงจะสูงกว่าทองแดงมาก สมบัติจะดีขึ้นเรื่อยๆ แต่ถ้าสังกะสีเกิน 40% ความเหนียวจะลดลง

บรอนซ์ (bronze) ความหมายเดิมหมายถึงโลหะผสมระหว่างดีบุกกับทองแดง ความหมายใหม่หมายถึงโลหะผสมระหว่างทองแดงกับธาตุอื่นๆ ไม่เกิน 12% มี บรอนซ์ดีบุก บรอนซ์อะลูมิเนียม บรอนซ์ซิลิกอน

โลหะผสมทองแดงกับนิกเกิล มีนิกเกิลผสมอยู่ ประมาณ 4-30% ทำปลอกกระสุนปืน ทำเหรียญกษาปณ์ เช่นเหรียญบาท เหรียญห้า บาท

ทองแดงที่ใช้น้ำทะเลเช่น เครื่องแลกเปลี่ยนความร้อนและกังหันเรือเดินสมุทรและวาล์ว

นิกเกิล สังกะสี และตะกั่ว โลหะผสมระหว่างนิกเกิลและทองแดงนำไปใช้ในอุตสาหกรรมเคมี เกษษกรรม การต่อเรือ ไฟฟ้า การซักรีดผ้า ทอผ้า การทำกระดาษ

สังกะสี สมบัติของสังกะสีหล่อ

- หล่อหลอมง่าย - มีความแข็งแรงสูงมาก - สามารถควบคุมผลิตภัณฑ์ได้ใกล้เคียงกัน - ตัดปาดผิวได้ง่าย - ทนทานต่อการผุกร่อนภายใต้บรรยากาศทั่วไป - ราคาไม่แพง

ธาตุที่นำไปผสมตะกั่ว มี

- พลวง เมื่อผสมในเนื้อตะกั่ว ช่วยเพิ่มความแข็งแรงให้สูงขึ้น ใช้ทำตะกั่วแผ่นสำหรับทำปลอกหุ้มรอยเชื่อมต่อของสายส่งไฟฟ้าและสายโทรศัพท์
- แคลเซียม ผสมลงไปในตะกั่วเพื่อเพิ่มสมบัติด้านความต้านทานต่อการเกิดการคืบ(การเปลี่ยนรูปอย่างถาวรขึ้นอย่างช้าๆ) นิยมใช้ทำท่อระบายน้ำที่ทนต่อการกัดกร่อน

พลาสติกและวัสดุคอมโพสิต

สมบัติพิเศษที่เด่น

คุณสมบัติทางกายภาพ มีความแข็งแรง เหนียว ยืดหยุ่นได้

คุณสมบัติทางไฟฟ้า เป็นฉนวนไฟฟ้า

คุณสมบัติทางเคมี ทนกรด ด่าง และสารเคมีอื่นๆ ได้

ปัจจุบันมีพลาสติกประมาณ 40 ตระกูลใหญ่ๆ

พลาสติกแบ่งเป็น 2 ประเภท

1.เทอร์โมเซตติง (thermosettings) หรือ เทอร์โมเซต (thermosets) เป็นพลาสติกที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่างกรรมวิธีการผลิต การขึ้นรูป และการหล่อด้วยพลาสติกเหลว (casting) ด้วยการผสมสารเคมีทำให้โครงสร้างเปลี่ยนไป เป็นโมเลกุลที่สร้างเครือข่ายยาวไม่สามารถเปลี่ยนรูปได้อีก เหมือนไข่เมื่อนำไปทำให้สุกแล้วจะทำให้เหลวเหมือนเดิมอีกไม่ได้

2. เทอร์โมพลาสติก (thermoplastics) เป็นพลาสติกที่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีกหลังจากนำไปหล่อเป็นผลิตภัณฑ์แล้ว เปรียบเหมือนน้ำแข็ง เมื่อถูกความร้อนก็จะกลายเป็นน้ำ

เทอร์โมเซตติง

อีพอกซี – สมบัติ รับแรงดึงและแรงอัดได้ดีมาก และรับแรงกระแทกได้ดีพอสมควร สามารถติดแนบได้ดีกับวัสดุอื่น เป็นฉนวนไฟฟ้าที่ดี ทนความร้อนสูง ทนกรด ด่าง และการละลายได้ดี

- การใช้ประโยชน์ ในรูปของเหลวใช้ทำกาวติดวัตถุ และวัสดุเคลือบผิวต่างๆ นำไปหล่อทำแม่พิมพ์ชนิดทดลองแม่พิมพ์ นำไปทำไฟเบอร์กลาสชนิดดี ใช้ทำชิ้นส่วนเครื่องบิน เฮลิคอปเตอร์ รถยนต์

โพลีเอสเตอร์ – สมบัติ รับแรงดึง แรงอัด และบิดงอได้ดี ผิวหน้ามีความแข็งพอสมควร ถูกแดดจะซีด ทนสภาพอากาศภายนอกได้ดี มีความสามารถหดตัวได้เล็กน้อยแต่มากกว่าอีพอกซี เป็นฉนวนไฟฟ้าที่ดี ทนกรดด่างชนิดอ่อนได้

- การใช้ประโยชน์ นิยมใช้ทำเป็นผลิตภัณฑ์ไฟเบอร์กลาสมากที่สุด เช่น เรือ รถยนต์ ชิ้นส่วนในเครื่องบิน ถังบรรจุของเหลว ถังบรรจุของ ท่อของเหลว เฟอร์นิเจอร์ ซิลิโคน

ซิลิโคน - สมบัติ รับแรงดึงและแรงบิดได้ปานกลาง ทึบแสง เป็นฉนวนไฟฟ้าที่ดี แต่เป็นตัวนำความร้อนที่ดี ทนกรดต่างได้ทุกชนิด

- **การใช้ประโยชน์** ซิลิโคนถูกนำไปใช้ทำยางแม่แบบชนิดทนความร้อน ยางขอบบานปิดเปิดในยานอวกาศ ซิลิโคนในรูปของแข็งใช้ทำชิ้นส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้านอกจากนั้นซิลิโคนยังใช้ทำเป็นน้ำยาถอดชิ้นงานออกจากแบบในอุตสาหกรรมหลายประเภท พร้อมกันนี้ได้นำไปใช้ในกลุ่มศัลยกรรมตกแต่งทางการแพทย์

เทอร์โมพลาสติก

โพลีเอทิลีน (polyethylene)

- สมบัติ รับแรงกดและแรงดึงได้น้อย มีความสามารถยึดตัวได้สูง ฉีกขาดได้ยากเป็นฉนวนไฟฟ้าได้ดีมาก ทนความร้อนได้น้อย แต่ทนความเย็นได้มาก

- **การใช้ประโยชน์** ถุงบรรจุภัณฑ์ บรรจุอาหารและเสื้อผ้า ดอกไม้พลาสติก ภาชนะในครัวเรือน ถาดน้ำแข็งใส่ตู้เย็น ภาชนะบรรจุของเหลว สายเคเบิล แผ่นกันความชื้นในอาคาร

โพลีโพรพิลีน (polypropylene)

- สมบัติ โดยทั่วไปคล้ายกับโพลีเอทิลีนแต่มีคุณภาพดีกว่า ทนทานและแข็งแรงกว่าโพลีเอทิลีน ทนความร้อนได้ดีกว่ามีความสามารถใช้งานได้ดีในอุณหภูมิสูง คล้ายกับโพลีเอทิลีน แต่คุณภาพดีกว่า ทดสอบอย่างง่ายคือใช้เล็บขูดดู หากเป็นโพลีเอทิลีนจะขูดออก หากเป็นโพลีโพรพิลีนจะขูดออกยากกว่าเนื่องจากมีผิวแข็งกว่า

- **การใช้ประโยชน์** ใช้ทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆได้มากมาย เช่น ถุงบรรจุอาหารร้อน พลาสติกหุ้มของบุหรี เชือกปอพลาสติก แถบพลาสติกมัดของ รั้วบิ้น สายไฟฟ้า สายเคเบิล ก่องแบตเตอรี่ ถังดักน้ำ ฝาปิด โถส้วม หมวกกันน็อก กระเป๋าใส่ของภาชนะ และเครื่องใช้ในบ้าน

โพลีสไตรีน (polystyrene)

- สมบัติ มีน้ำหนักเบาที่สุดในพลาสติก มีความสามารถหดตัวได้น้อยมาก โพลีสไตรีนมีความคงรูปได้ดีแต่ประจทนความร้อนได้พอสมควร ทนกรดและด่างชนิดอ่อนได้

- **การใช้ประโยชน์** ใช้ทำกล่องบรรจุอาหารชนิดใส กล่องบรรจุของใช้อื่นๆ เช่น แปรงสีฟัน ถังบรรจุเครื่องดื่ม ไม้บรรทัดราคาถูก วิทยุ ไฟท้ายรถ

การทดสอบเพื่อหาสมบัติทางกลของวัสดุ

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทดสอบวัสดุ

วัสดุที่นำมาใช้งานวิศวกรรมต้องมีสมบัติที่ใช้งานในลักษณะต่างกันเพื่อให้ใช้งานได้อย่างปลอดภัย ต้องทดสอบเพื่อการประเมินสมบัติด้านต่างๆ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

การทดสอบแบบทำลาย (destructivetesting; DT) เป็นการทดสอบเพื่อหาสมบัติทางกล ดังเช่นการทดสอบหาค่าดัชนีที่บ่งชี้ถึงความแข็งแรงของวัสดุ เช่น

- การทดสอบการดึง เพื่อหาค่าความเค้นคราก ความต้านการดึง
- การทดสอบความแข็ง เพื่อหาความสามารถของวัสดุที่ต้านทานการเปลี่ยนรูป

- การทดสอบแรงกระแทก เพื่อหาค่าความเหนียวและความสามารถในการรับแรงกระแทกของวัสดุ
- การทดสอบความล้าทำเพื่อเป้าประสงค์ในการในการหาค่าความสามารถที่วัสดุจะรับแรงแบบคาบเวลาหรือแรงกระทำแบบซ้ำๆ กันตลอดเวลา
- การทดสอบการคืบตัวที่อุณหภูมิสูง เป็นการทดสอบเพื่อหาค่าความแข็งแรงของวัสดุที่ยังมีแรงด้านทานภายในขณะที่รับแรงที่ไม่มากไปกว่าความเค้นคราก ที่อุณหภูมิสูงในระยะเวลาที่ไม่จำกัด

การทดสอบแบบไม่ทำลาย (nondestructive testing; DNT) เป็นการตรวจสอบเพื่อหาสิ่งบกพร่องในวัสดุ เช่น รอยร้าว หรือความไม่สมบูรณ์ของรูปร่างชิ้นงาน ที่เกิดขึ้นบริเวณผิว ใต้ผิวเล็กน้อย และในเนื้อวัสดุเช่น

- การตรวจสอบด้วยอนุภาคแม่เหล็กเป็นการตรวจสอบหาสิ่งบกพร่องที่ผิวและใต้ผิวชิ้นงานเล็กน้อย
- การตรวจสอบด้วยการถ่ายภาพรังสีสามารถแสดงภาพของสิ่งบกพร่องออกมาบนฟิล์มถ่ายภาพและสามารถตรวจสอบสิ่งบกพร่องในเนื้อวัสดุได้
- การตรวจสอบด้วยอัลตราโซนิกสามารถตรวจสอบสิ่งบกพร่องในเนื้อวัสดุได้เช่นเดียวกับภาพถ่ายรังสี
- การตรวจสอบด้วยสายตา เป็นการตรวจสอบที่สะดวก โดยใช้ความสามารถพื้นฐานตรวจสอบได้ด้วยตัวเองและไม่ต้องใช้อุปกรณ์พิเศษและความชำนาญการของผู้ตรวจสอบ

การทดสอบแบบทำลาย ที่สำคัญและใช้กันมากในอุตสาหกรรม มี 6 วิธีคือ

1. การทดสอบการดึง (tensile testing) เป็นการทดสอบวัสดุที่สำคัญที่สุด เพราะในการออกแบบส่วนใหญ่จะใช้ค่าซึ่งได้จากการทดสอบนี้ไปใช้ในการคำนวณ เพื่อกำหนดขนาดรูปร่างของชิ้นงาน วัสดุประสงค์ เพื่อหาค่าความต้านแรงดึงสูงสุด ความเค้นคราก และเปอร์เซ็นต์การยืดตัวของวัสดุ โดยทั่วไปจะดึงชิ้นทดสอบจนขาดออกจากกัน ในขณะเดียวกันก็จะบันทึกแรงที่ใช้ในการดึงและระยะยืดของชิ้นทดสอบด้วยเครื่องบันทึก

2. การทดสอบความแข็ง (hardness test) ค่าความแข็งเป็นสมบัติทางกลที่สำคัญค่าหนึ่งบ่งบอกถึงความสามารถในการต้านทานการเปลี่ยนรูปถาวรของวัสดุ เนื่องจากการกดหรืออัด มีการทดสอบดังนี้

2.1 การทดสอบความแข็งของบริเนลล์ (brinell hardness test) ชาวสวีเดนใช้ลูกบอลเหล็กกด แล้ววัดเส้นผ่าศูนย์กลางรอยกด

2.2 การทดสอบความแข็งแบบวิกเกอร์ ใช้ตัวกดทำด้วยเพชรเจียรระไน วัดเส้นทแยงมุม ของรอยกด

2.3 การทดสอบความแข็งแบบรอกเวลล์ ลูกเวลชาวเยอรมัน วัดความลึกของหัวกดซึ่งทำด้วยเพชรทรงกรวย

2.4 การทดสอบความแข็งด้วยก้อนโพลีดี ใช้ก้อนมีถ้ำ 100g ตีแกนสลักที่มีลูกบอลกับวัสดุทดสอบ

2.5 การทดสอบความแข็งโดยการกระดอนแบบชอร์ ใช้ตุ้มน้ำหนัก 0.2 N ตกจากความสูง 112 mm กระแทกกับผิวชิ้นทดสอบ วัดความกระดอนตุ้มน้ำหนักถ้ำวัสดุทดสอบมีความแข็งสูงตุ้มน้ำหนักก็กระดอนสูง

3.การทดสอบแรงกระแทก (impact testing) เป็นการใช้แรงกระทำเคลื่อนที่ด้วยความเร็วกระแทกชิ้นทดสอบให้แตกหักในเวลาอันสั้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมของวัสดุเมื่อถูกแรงกระแทกใช้หลักการค้อนเหวี่ยง และชิ้นทดสอบต้องมีร่องบากนิยมใช้แบบชาร์ปี

4.การทดสอบการล้า หาค่าความต้านล้าของวัสดุ หมายถึงความเค้นสูงสุดแบบเปลี่ยนแปลงที่กระทำต่อชิ้นงานเป็นจำนวนครั้งไม่สิ้นสุด โดยชิ้นงานไม่เสียหาย ถ้าความเค้นที่กระทำต่อชิ้นงานมีค่าสูงกว่าความเค้นล้าของวัสดุ ก็จะทำให้ชิ้นงานแตกหักแบบล้าได้ อาจจะภายในไม่กี่นาที หรือได้รับแรงเป็นระยะเวลาเป็นปี

5.การทดสอบความแข็งแรงของวัสดุที่อุณหภูมิสูง เพื่อหาค่าความเค้นครากที่อุณหภูมิสูง

6. การทดสอบการคืบ การคืบ (creep) คือการที่วัสดุได้รับความเค้นนำไปสู่การยืดตัว

ค่าความต้านการคืบ(creep strength) ที่อุณหภูมิหนึ่ง คือค่าความเค้นสูงสุดเมื่อเริ่มต้นมีความคืบและเวลาผ่านไปจนหยุดความคืบ แต่ถ้าความเค้นสูงกว่ค่านี้จะนำไปสู่การแตกหัก

การทดสอบแบบไม่ทำลาย (nondestructive-testing) หรือ NDT ที่สำคัญใช้มากมี 5 วิธี

1. การตรวจสอบด้วยสายตา (visual inspection) เป็นวิธีที่ไม่ยุ่งยาก แต่ผู้ตรวจสอบต้องมีความรู้ในด้านทฤษฎีและปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิต ลักษณะที่ผิดปกติ ต่างๆ

2. การตรวจสอบด้วยสารแทรกซึม (penetrant testing; PT) เพื่อหาความบกพร่องในเนื้อวัสดุ โดยสารแทรกซึมสามารถซึมเข้าไปในช่องว่างแคบๆ ที่เป็นรอยร้าวขนาดเล็กได้ ใช้ได้ผลดีกับชิ้นงานที่เป็นโลหะ

3. การตรวจสอบโดยอนุภาคแม่เหล็ก (magnetic particle testing; MT) ใช้กับวัสดุเฟอร์โรแมกเนติก ได้แก่ เหล็ก นิกเกิล และโคบอลต์ สิ่งบกพร่องที่อยู่บนผิววัสดุ ผงแม่เหล็กจะจัดเรียงตัวตามรอยร้าว สิ่งบกพร่องอยู่ใต้ผิวเล็กน้อย ผงแม่เหล็กจะจัดเรียงตัวอย่างไม่เป็นระเบียบ

4. การตรวจสอบวัสดุด้วยอัลตราโซนิก (ultrasonic testing; UT)นำไปใช้ในการทดสอบเหล็ก โครงสร้างประเภท I-Beam ขณะอยู่ในสายการผลิต รางรถไฟ ท่อส่งความร้อน เหล็กแผ่น

5. การตรวจสอบด้วยการถ่ายภาพรังสี (radiographic testing; RT) อาศัยหลักการของรังสีที่ผ่านเข้าไปสู่วัสดุที่ทึบแสงแล้วทะลุอีกด้านหนึ่ง ปริมาณที่ทะลุผ่านออกมาของรังสี จะบ่งชี้ให้ทราบถึงสิ่งบกพร่องและปริมาณของเนื้อวัสดุ สาเหตุเพราะรังสีถูกดูดซึมเอาไว้ ถ้าเนื้อวัสดุที่มีสิ่งบกพร่อง หรือปริมาณของเนื้อวัสดุน้อย จะมีปริมาณของรังสีที่ทะลุผ่านออกมามากและจะไปปรากฏบนแผ่นฟิล์มในปริมาณที่มาก แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าไม่มีสิ่งบกพร่องหรือเนื้อวัสดุมากปริมาณรังสีที่ตกกระทบแผ่นฟิล์มน้อย เพราะถูกเนื้อวัสดุดูดซับเอาไว้